

ገምጋም መጽሐፍ

ኤርትራ፡ ካብ ፈደረሽን ናብ ኅበጣን ሰውራን

1956-1962

አምባሳደር ዓብዱ ሄጄ

- ምስ ተመራማሪ ታሪኽን ደራሲን ብጻይ አለምሰገድ ተስፋይ ድሕሪ ነዊሕ ኣብ ዝተራኸብናሉ ኣጋጣሚ ፡ ብዛዕባ መጽሓፉ ሓቲተዩ ። ከም ዝተወደእትን ኣድላይ ስእልታት ምስ መረጸላ ንሕትመት ክትቀርብ ምዃና ሓቢሩኒ ። ኣስዒቡ፡ “ነዛ መጽሓፍ ክህይሱ ካብ ዝሓሰብክዎም ሰባት ሓደ ንስኻ ኢኻ ፡ ፍቓደኛ እንተኾንካ ነታ መጽሓፍ ኣብ ፍላሽ ክህበካ” ኢሉኒ ። ንትጽቢቱ እበቅዕዮኹን ብምባል ስክፍታ’ኳ እንተነበረኒ ፡ ብኹብሪ ግን ተቐቢለዮ ። እነሆ ሎሚ እታ መጽሓፍ ተሓቲማ ኣብ ስነ-ስርዓት መመርቕታ ብጸሓ’ላ። ንደራሲን በዓልቲ ቤቱ ብጻይቲ ኣብረሀት ሃይለን ወዱ ማትያስ አለምሰገድን ከምኡ’ውን ንኹሎም እቶም እዛ መጽሓፍ በርሃን ክትርኢ ዝተሓጋዘተ ፡ ብፍላይ ድማ ንማእከል ምርምርን ስነ-ጥንትን ፡ ኣሕተምቲ ሕድርን ዮሃና እብል። ብወገነይ ደማ ፡ ብዛዕባኣ ዘለኒ ርእይቶን ትዕዛብትን ሒዞ ቀሪብ’ለኹ። ከምቲ ድራሲ ዝሓሰበን ዝጸበዮን ከኸወን ድማ ተስፋ እገብር።
- ብሕጻር ዝበለ ፡ መጽሓፍ “ኤርትራ፡ ካብ ፈደራሽን ናብ ኅበጣን ሰውራን” ኣብ ግዜ ፈደረሽን ካብ 1956 ጀሚሩ ክሳብ 1962 ዝነበረ ኩነታትን ኣብ መንጎ ኤርትራን ኢትዮጵያን ቆይሙ ዝነበረ ስርዓት ፈደረሽን ከመይ ይሰርሕ ከምዝነበረን ፡ ብኸመይ ኣገባብ ከም ዝፈረሰን፡ ከምኡ’ውን ምጅማር ብረታዊ ቻልሲን ዝነበሩ ማሕለኻታትን ብደሆታትን ትትርኽልና። እዛ መጽሓፍ ፡ 743 ገጻት ዘለዋ ፡ ኣብ 26 ምዕራፋት ዝተኸፍለት ፡ ኣስታት 150አሳእል እትሓቁፍ ኢያ ። ኣብ ከርሳ ዘሎ ሓበሬታ ኣዚዩ ብዙሕን ፡ ብጣዕሚ ኣገዳሲን ኢዩ። ብቐጻሊ ድማ ኢዩ ዝፍልፍልን ዝዛሪን ። ደራሲ፡ በቲ ዝወንኖ ዓቕምን ብፈጣሪ ዝተዓደሎ ተውህቦን ፡ ነቲ ሓበሬታ ኣብ ነፍስወከፍ ገጻ ከም ዘርኢ ኢዩ ዝገስገስ ። ነቲ ዝነስነሶ ድማ ተመሊሱ ኣብተን ዳሕረዎት ምዕራፋት ፡ በቲ ወናም ብርዑ ይኹስኩሶ ፡ በቲ ርጡብን ልዩብን ቋንቋኡ ድማ የልመዖ።

- ኣብዛ መጽሓፍ ዘለዉ ፍጻሜታት ኣዚዮም ብዙሓትን ዝርዝራዊን ኢዮም ።
 ብወገነይ ፡ ነቶም ፍጻሜታትን ፈጻሚቶምን ፡ ንቦታን ዕለተ ፍጻሜን ከምኡ'ውን ኣብ ልዕሊኡ ክህሉ ዝኸእል ሃናጺ ነቐፊታ ንጎድኒ ገዲፈ ፡ ኣብቲ ዓቢ ስእሊን ፡ ኣብቶም እታ መጽሓፍ እተልዕሎም ቀንዲን ዓቢይቲን ጉዳያት ማለት (issues) ብምትኳር ዝተማሃርኩዎን ዝቐሰምኩዎን ከካፍለኩም ክፍትን ኢዮ ። ደራሲ፡ እቶም ዘልዕሎም ጉዳያት ንኹሎም ወገናት ዝእንግዱ ፣ እቶም ብጥንቃቄ ዝህበም መደምደምታታት ድማ ኣብ ጭብጥታት ዝተሞርኮሱን ሚዛን ዝሓለዉን ምእንቲ ክኾኑ ብዙሕ ኢዮ ጸዲሩ ። እዚ ድማ፡ ሓደ ካብቲ ብሉጽነት ናይዛ መጽሓፍ እዩ ክብል እደፍር ። ደራሲ ነዚ ኣመልኪቱ ፡ ኣብ መቐድም ናይታ ቀዳመይቲ መጽሓፍ “ኣይንፈላለ”ውን ኣተንቢሁ ኔሩ ኢዮ። እጠቅስ፡

“ታሪኽ (ይብል ኣለምሰገድ ተስፋይ) ጽቡቕን ሕማቕን ተባሂሉብንጹር ሕንጻጻት ክፍለ ዝከኣል ኣይኮነን ። ሓደ ናይ ታሪኽተመራማሪ ፡ ነቲ ኣብ ቅድሚኡ ዝቐርብ ጭብጥታት ወገንክይፈለዮን ብስምዒት ጥራይ ክይተመርሐን፡ ከከም ኣመጻጽኡክርእዮን ክምርምርን ግቡእን ሓላፍነትን እዩ”

- ደራሲ፡ ኣብ ኣተሓሕዛ ናይዛ መጽሓፍ'ውን ካብዚ ኣተሓሳስባ'ዚ ኣይወጸን ። ነቶም ዝነበሩ ፍጻሜታት ከከም ኣመጻጽኡምን ኣፈጻጽማኡም ጌሩ ኢዮ ከምርምርም ፈቲኑ። እዚ ንምግባር ፡ ብዙሓት ኣብ ወሽጥን ወጻእን ዝርከቡ ስነ-ጥንታዊ መጻሕፍትን ከም ዝተወከሰ ፡ ምስቶም ኣብቲ ህምት ዝነበሩ'ም ብኣሉታ ይኹን ብኣውንታ ዝተዋሰኑ ዜጋታትን ወጻእተኛታትን ቃል-መጠይቓት ከም ዝገበረ ፡ ንኻልኦት ብርክት ዝበሉ'ውን ከም ዘዛረቡ ክንግዘብ ንኸእል ። ብሓፈሻ ፡ ዝተጠቐመሎም ምንጭታት ሓበሬታ ዝተፈላለዩ ማለት (diversified) ብምዃናም ንምጉት ደራሲ ኣደልዲሎም ፣ ነታ መጽሓፍ ድማ ርዝነትን ክብደትን ዘለዋ ሰነድ ክትከወን ኣብቂዖማ ኣለዉ።
- ኣብ ትሕዝቶ ናይዛ መጽሓፍ ክንኣቱ ከለና ፡ እቶም ኣብኣ ዘለዉ ቀንዲ ተዋሳኒቲ፡ ህዝቢ ኤርትራን ቃልሱን ብሓደ ወገን ፡ መግዛእቲ ኢትዮጵያን መሻርኽቱ ዝኾኑ እንግሊዝን ኣሜሪካን ካኣ ቦቲ ኻልእ ወገን ኢዮም ። ብሕጻር ዝበለ ፡ ህዝቢ ኤርትራ ንመሰሉን ንልዕልና ሕግን ከም ዝተቐለሰ፡ መግዛእቲ ኢትዮጵያን መሻርኽቱን ድማ ፈደረሽን ኣፍሪስካ ኤርትራ ንምግባብ ከም ዝጸዓሩ ትትርኽልና ። ኣብቲ ዓሰርተ ዓመታት ዝወሰደ ቁሩቁስ ፡ ኢትዮጵያን መሻርኽታን ፡ ንኤርትራ ጎቢጦም ኣካል ኢትዮጵያ ከም ዝገበሩ ተዘንትወልና ። ደራሲ ፡ እቲ ጎበጣ ከመይ

ከም ዝተፈጸመ፡ ተቓዋሚ ህዝቢ ኤርትራ ከመይ ከም ዝነበረ ፡ ጸላእትና ዝተጠቐሙሉ ስትራቴጂን ሜላን፡ ኣብ ልዕሊ ህዝብና ዝፈጸምዎ በደላትን ግፍዕታትን ብሰነዳት ኣሰኒዩ ይትርኽልና። ነቲ ንሱ ዝበጽሖ መረዳኢታ ድማ ፡ ብዝካኣሎ ሚዛን ሓሊዩ ኣብዛ መጽሓፍ ኣሰፊሩ ዩካፍለና ። ደራሲ ፡ ኣብዛ መጽሓፍ'ዚ ኣታሪኻዊ ሓቅታት (ኣወንታ ይኹኑ ኣሉታ) ዋላ ግዜ እንተሓለፎም ክገብሩ ከም ዘይብሎም ፡ ክስገሩ'ውን ከም ዘይግባእ የስምረሉ ።

- ኣስዒቡ ፡ ብዛዕባ ሰላማዊ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራን ኣመዓባብሎኡን ኢዩ ዘዘንትወልና ። ኣብቲ እዋንቲ ዝነበረ ድሕረትን ትሑት ሃገራዊ ንቕሓትን ኣብ ግምት ብምእታው ካኣ ኢዩ ነቲ ዝነበረ ኩነታት ክትንትን ዝፍትን ። ሰላማዊ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ከመይ ከም ዝጀመረ ፡ ኣብ ከመይ ዝበለ ሃዋሁ ከም ዝመዕበለ ፡ ትሕዝትኡን ኣካይድኡን ፡ ዘጋጠምዎ ባዕላዊ መስናኽላትን ድኽመታትን ፡ ዝተጻወሮ መግዛኣታዊ በደልን ጭቆናን ይሕብረና ። ምስ'ዚ ኣዛሚዱ ከኣ ፡ ንመሰል ህዝቢ ኤርትራ ዝተቐለሱ ሰልፍታትን ወድባት ከም ኣልራቢጣ ኣልኢሰላሚያ ፡ ኤርትራ ንኤርትራዊያን ፡ ሓረካ ወይ ማሕበር ሸውዓተ ፣ ኣድማ ሰራሕተኛታት ፡ ሹብሮ ተማሃሮን ካልእን ብውልቁን ብሓባርን ዝካየዱ ዝነበሩ ተቓዋሚታት ይዘርዘረልና ። ብኣጠቓላሊ ፡ ኣብቲ ግዜ'ቲ ፡ ብወልቁ ይኹን ብሓባር ሓያል ቃልሲ ከም ዝተኸየደ ፡ ቀሊል ዘይኮነ መስዋእቲ'ውን ከም ዝተኸፍለ የረዳእና ። እቲ ቃልሲ፡ ክዕወት ወይ ከድምዕ ዘይምኽኣሉ ፡ ምስቲ ኣብቲ ግዜ'ቲ ኣብ መንጉኡን ኣብ መንጎ ጸላእትን ዝነበረ ሚዛን ሓይሊ ተዛሚዱ ክረእ ኣለዎ ኢሉ ድማ ይምጉት ። ብዛዕባ'ቶም ዝተኸየዱ ሰላማዊ ቃልሲታት ክድምድም ከሎ ድማ ፡ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ 1991 ዝተጎናጸፎ ናጽነት፡ ድምር ወይ ውጽኢት ናይቶም ካብ 40ታት ጀሚሮም ክሳብ 91 ዝቐጸሎ ሰላማውን ብረታውን ቃልሲታት ህዝቢ ኤርትራ ከም ዝኾኑ የረድእ ። ኣብ ምዕራፍ 21 ገጽ 468 ድራሲ ከምዚ ይብል፡

“ታሪኽ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ፡ ድምር ተመኰሮ ሓረካን ካልኣትን ፡ ተ.ሓ.ኤ.ን፡ ህ.ግ.ሓ.ኤን ኢዩ ። እዚ ተፈላሊዩን ተበታቲኹን ክረእ ኣይግባእን ። ከም ሓደ ጥምርን ኣገዳስን ኣካል ሃገራዊ ታሪኽ ተወሲዱ ፡ በብኣብርክቶኡ በብእወታኡን በብድኽመቱን ክግለጽ ከሎ ጥራይ እዩ ንወለዶታት ዘገልግል ሓያል ተመኰሮን ወርሻን ዘተሓላልፍ”

- አብዛ መጽሐፍ : ልዕሊ ኹሉ አተኩሮ ዝገበርኩሉን : ብዕምቁት'ውን ክምርምርን ክርደኡን ዝፉተንኩ : መግዛእቲ ኢትዮጵያን መሻርኽቱን ከመይ ጌሮም ኢዩም ንስርዓት ፋደረሽን ከፍርሱ ዝኻኣሉ? እንታይ ስለ ዝገበሩ ኢዮምከ ንምልእቲ ኤርትራ ክጎበጡ ዝኻኣሉ? ከመይ ዝበለ ስትራቴጂን ሜላን እዩምከ ተኸቲሎም? ዝብሉ ሕቶታት ኢዮም። ደራሲ: ነዘን ሕቶታት'ዚ እን ብንጹር ኢዩ ዝምልሸን ። እቲ ስትራቴጂ: ፊደረሽን ኣፍሪስካ ኤርትራ ኣካል ኢትዮጵያ ንምግባር ኢዩ ኔሩ ። እቲ ሜላ ድማ ተንኮልን ምትላልን : ጎነጽን ዓመጽን ዝተሓዘሩ “ከፋፊልካ ምግዛእ” ከም ዝነበረ የረዳኣና ። እቲ ዕማም : እንግሊዝ ከም ኣማኻሪን ለጋሲ ማዕዳን ክኸውን : ኣሜሪካ ኣብ ኩሉ ኣህጉራዊ መጋባእያታት ንኢትዮጵያ እትጣበቅን ኣድላይ ፋይናንሳዊ ሓዛት እተበርክትን ክትከውን **(ልክዕ ከምዚ ሎሚ ትገብሮ ዘላ ማለት ኢዩ)** : ኢትዮጵያ ድማ ነቲ ወዲት ኣብ ባይታ ክተተግብር ኢዩ ኔሩ ። ኢንግሊዝ **(ከም ኣመሉ)** ካብ ፈለማ “ከፋፊልካ ምግዛእ” ዝብል ምኽሪ ኢዩ ለጊሱ ። ኣሜሪካ : ጉዳይ ኤርትራ ብቐጥታ ምስ ስትራቴጂዊ ረብሓታታ ስለ ዝተኣሳሰረቶ**(ከምዚ ናይ ሎሚ ማለት ኢዩ)** ኣብ ሕቡራት ሃገራትን ባይቶ ጸጥትኡን ኣብ ጎድኒ ኢትዮጵያ ኮይና ተጣቢቓ። ን15 ዓመታት ዝቐጽል : ኣብ መጀመርታ 50ታት ኣብ ዓመት \$10 ሚልዮን ዶላር ዝነበረ ሓገዝ ፣ ኣብ 1959 እዚ ሓገዝ'ዚ ናብ 66 ሚልዮን ዶላር ከም ዝድይብ ጌራ ። በዘይካ'ዚ : 40ሺሕ ዝግመት ስራዊት ኢትዮጵያ ክተመልምልን ክተዕጥቕን ተሰማሚዓ ። ኣሜሪካን ኢንግሊዝን ክልቲኦን ብሓባር ድማ : ንሕጋውነትን መትከላትን ሰርዓተ ፊደረሽን ከሸራርፋን : ብብቐሩብ ከም ዝለምስ ክገብሩ ተሰማሚዐን ። እቲ ስትራቴጂን : ሜላ “ከፋፊልካ ምግዛእ”ን እምባኣር: ብዘገምታን ብኣዚዩ ረቐቐ ብልሓትን ሜላን ኢዩ ተተግቢሩ ። ደራሲ ከኣ : ትግባረ ሜላ “ከፋፊልካ ምግዛእ” ብኹሉ ሸነኻቱ ኣጽኒዑን መርሚሩን ኢዩ ዘቐርበልና ። ጹማቕ ናቱ ብኸምዚ ዝስዕብ ክቐርብ ይኽእል።

እስላም - ክርስቲያን

ካብ መጀመርታ : ንህዝቢ ኤርትራ : እስላም ክርስቲያን ብምባል ኣብ ክልተ ክኸፍልዎ ኢዮም ፈቲኖም ። ገና እትው ከይበሉ ንህዝቢ ብእምነቱ ኢዮም መጺኦም ። ንሃይማኖት ድማ ከምፖለቲካዊ መሳርሒ ጌሮም ኢዮም ተጠቐሞምሉ ። ዝነበረ ሃይማኖታዊ ስነት ከዳኸሙ ክልቲኡ ሃይማኖት ከም ዝቀሓሓርን ሓድሕዱ ከም ዝናቐትን ንምግባር ጽዒሮም ። እስላም ክርስቲያን ኢሎም ዘለዓዓልዎ ሃይማኖታዊ ስምዒታት : ንረብሓኡም ከም ዘገልግል ክገብሩ ለይትን መዓልትን ኢዮም ሰሪሖም ። ኣይሰለጦምን ደኣምብር : ንህዝቢ ኤርትራ ኣብ ክልተ ክገምዕዎ ኢዩ ኔሩ ዕላመኡም ። ህዝቢ ግን ንሓደገኝነት ናይቲ ወዲት ቀልጢፉ ኢዩ

ተረዲእዎ። ብእዎኑ ድማ ብናቱ ተበግሶ ፣ መራሕቲ ሃይማኖትን ዓበይቲ ዓድን ለባማትን ኣብ ዘለዉሉ ኣብ ኣስመራ ኣብ ዝተገብረ ኣኼባ ክፈትሑን ንወዲቶም ከምክኖን ክኢሎ ኢዮ።

ሰልፊ ኣልራቢጣ ኣልኢስላሚያ

እዚ ንናጽነት ዝጣበቐ ፣ ጸብለል ኢሉ ዝረእ ዝነበረ ሰልፊ ኢዩ ኔሩ ። ንወዲት ጸላእቲ ነጺጉ ብናቱ ሕርያንን ወሳኔን ኣብ ወሽጢ ህዝቢ ክንቐሳቐስን ክገብሩን ክውድብን ምስ ራኣይዎ ፣ ተተናኹሎም ናብ ክልተ ከም ዝግማዕ ጌሮም ። ንናጽነት ዝጣበቐ ኣልራቢጣ ኣልኢስላሚያን ፣ ምዕራባዊ ቆላታት ናብ ሱዳን ንምጽንባር ዝቃለስ ኣልራቢጣ ኣልኢስላሚያን ። ጸረሖም ድማ ብዚያዳ ምእንቲ ከዳኸምዎ ንሰምሃር/ምጽዋዕ ዝውክል ኣልራቢጣ ኣልኢስላሚያ ከም ዝምስረት ጌሮም ። ኣብ መወዳእታ ፣ ሓንቲ ንናጽነት ትጣብቐ ዝነበረት ኣራቢጣ ኣልኢስላሚያ ኣብ ኣርባዕተ ከም ትምቀል ጌሮም ኣልሚሶማ።

ሰልፊ ኤርትራ ንኤርትራውያን

ሰልፊ ኤርትራ ንኤርትራውያን ንናጽነት ዝጣበቐ ዝነበረ ሰልፊ ኢዩ ። ተፈላጥነቱን ጽልዉኡን እናዓበዩ ከመጽእ ምስ ጀመረ ፣ ኣብ መንጎ መስራቲዚ ሰልፍን ወዱን ዝተፈጥረ ምስሕሓብን ዘይምቅዳውን ብምምዝማዝ ፣ ኣብ ክልተ ከም ዝምቀል ፣ ኣብ መወዳእታ ድማ ተዳኺሙ ከም ዝሓቐቐ ጌሮም።

ቤተ ክህነት ተዋህዶ

ንቤተ ክህነት ተዋህዶ ከም ፖሎቲካዊ መሳሪሒ ኢዮም ተጠቐሞምሉ ። ተጻባኢ ፊደረሽን ፣ ተጣባቂ ምሉእ ሕብረት ምስ ኢትዮጵያ ከምዝኸወን ጌሮም ። ምስ ግዜ ቦቲ ንሶም ዝደልይዎ ናህሪ ስለ ዘየገልገለ ግን ኣብ ወሽጡ ንሶም ዝቆጸጸርዎን ከም ድላዮም ዝዘወርዎን “ማሕበር ሃዋርያት” መስረቱ ። እዚ ማሕበርዚ ፣ ሓያል መሳሪሒን ናይ ገንዘብን ስልጣንን ሹመትን ምንጩ ኮይኑ ነቲ ቤተ ክህነት ኣብ ሓጺር ግዜ ዓብሊልዎ ። ነቲ ዘገልገሎም ቤተ ክህነት ተዋህዶውን ከይተረፈ ኣረኻኺቦምሉ ኢዮም።

ኣብ ከበሳ

ዝተፈላለዩ ስምዒታት ኣሳዊሮም ። ኣብ መንጎ ህዝቢ ክሳብ እምባጓሮ ከም ዝላዓል ጌሮም ኢዮም ። ገለ ካብኡ ሃይማኖታዊ ፣ ከም ኣብ መንጎ ሹባን ኣልራቢጣን መንእሰያት ኣንድነትን ፣ ጀበርትን ክርስቲያንን ። ኣውራጃዊ ፣ ከም ሓማሴን ፣ ኣከሎግዛይ ፣ ሰራዮ ። ወረዳውን ዓዳውን ፣ ከም ኣብ መንጎ ሓያለ ዓድታት ሰራዮን ሓያለ ዓድታት ከባቢ ሃዘሞ-ኣክለጉዛይን ። ህዝቢ ብስልጣን ፣ ብሹመት ፣ ብመሬት ፣ ብመጋሃጫ ፣ ብደብ ነንሕድሕዱ ክጠማመትን ኣብ ዓዘቕቲ ጽልእን ቕርሕንትን ምእንቲ ክሸመም ዘይሕለል ጻዕሪ ኣካይዶም ።

ኣብ መታሕት

ኣብ መንጎ ህዝቢ ደቂሶም ዝነበሩ ዘይምቅዳዎትን ፍልሊያትን ኣበራቢሮም ። ኣብ ጋሽ-ባርካ፣ ኣብ መንጎ በኒዓምርን ሃደንድዎን ፣ ጸረሖም ኣብ መንጎ በኒ ዓምርን ኩናማን ። ኣብ ሳሕል፣ ኣብ መንጎ ተወፋሮን

መሳፍንትን : ትግረን ሸማግሌን : ናዝራትን ዑምዳታትን ኢሎም ህዝቢ ኣብ ነንሕድሕዱ ክቀሓሓርን ቂም ከም ዝሕዝን ክገብርዎ ፈቲኖም ፋቲኖም ::

ሸፍትነት

ኣብ ከበሳ ይኹን ኣብ መታሕት ሸፍትነት ዙውቱር ተርኢዩ ኮይኑ

:: ንሶምዝኣልይወንን ዝምወልወንን ጉጅለታት ሸፋቱ ድማ ፈጢሮም

:: ኣብ ህዝቢረዕዲን ሸበራን ፈጢርካ : ዕላማኻ ንምውቃዕ ዝዓለመ እኮይ ወዲት ኢዩኔሩ ::

- ነዚ ኹሉ ብድምር መርሚረ ክትንትኖ ከለኹ : እቲ ኣብ እዋን መግዛእቲ ጥልያን ኣብ ተዛማዲ ሰላም ዝነበር ዝነበረ ህዝቢ ኤርትራ ዕላምኡም ምእንቲ ክወቕዑ ብሃይማኖት : ቀቢላ : እንዳ: ኣውራጃ : ወረዳ : ከባቢ : ዓዲ ከምኡ'ውን ብዶብን መሬትን መጋሃጫን : ብስልጣንን ሹመትን: ብወገንን ብቐቢላን ገማሚዖም :: ነቲ ብመሰረት ኣህጉራዊ ሕግን ዉሕሰነት ዉድብ ሕቡራት ሃገራትን ባይቶ ጸጥትኡን ዝቐመ ሰርዓተ ፈደረሽን ድማ : መትከላቱ ከም ዝሃሰሰ : ሕጋወነቱ ከም ዝለምሰ : ትካላቱ ድማ ደው ኢሉን ከለዋ ብውሸጠን ከም ዝቡኸቡኻ ጌሮም :: ኣብ መወዳእታ ድማ ናብቲ ክብጽሕዎ ዘደለዩ ዕላማ በጺሖም :: ሰርዓት ፈደረሽን ዘውሓሰ ኣህጉራዊ ሕጊ ጥሒሶምን ረጊጾምን : ህዝቢ ከፋፊሎምን ኣናቕቶምን ኢዮም ድማ ምልእቲ ሃገር ክጎብጡ ዝኻሉ :: ደራሲ : ምስዚ ኣዛሚዱ ኣብ ምዕራፍ 3 ገጽ 32 ብዛዕባቶም ኣብቲ ግዜ'ቲ ፖለቲካውያን መራሕቲ ዝነበሩ ዜጋታት ከምዚ ይብል፦

“ሓደ ካብቲ ኣብ መንጎ ህዝቢ ዝነበረ ፍልልያት ዘብኣሰ : ብዙሓት ካብቶም ከም ፖለቲካውያን መራሕቲ ብብግዜኡ ዝተቐልቀሉ ዜጋታት : ካብቲ ህዝቦም ንምንቃሕን ንምጥርናፍን ዝወሰድዎ ጊዜ : እቲ ኣብ ሕድሕድ ምጥምማትን ምውጣጥን ዘህለኸዎ ጊዜ ስለ ዝበዝሕ ኢዩ :: ሹመት : መጠብርን መርሓቕ ኤርትራዊያን ካብ መንፈስ ተቓወም ኮይኑ ነይሩ : ብፍላይ ነቲ ብሹመት ንኸጥበር ድሉው ዝነበረ”

- ደራሲ ነቲ ዝነበር ኩነታት ብዝርዝርን ብዕምቁትን ንምርዳእ ብዙሓት ኣርእስታት ኣልዒሉ ይትርኽልና :: ገለ ካብኡ : ኣድህቦ ህዝቢ ኤርትራ ኣብቲ እዋን'ቲ : ኣብ ቃልሱ ዘጋጠምዎ ሕጽረታት : ኣብ ፈደራል ዝምድና ዝተገብሩ ለውጥታት : ኣብ ዕማምን ምሕደራ ባይቶ ኤርትራን ዝተጀመሩ ምትእትታዎት : ኣብ ምርጫ ባይቶ ኤርትራ ዝነበሩ ጸወታታት : ሸፍትነት ዝፈጠሮም ቅልውላዎት : ጥርዓን ኤርትራ ኣብ ው.ሕ.ሃ. : ተዋስኦ ምውራድ ባንዴራ ኤርትራን ምፍራስ ፈደረሽንን ብዝርዝርን ብሰነዳትን ኣስኒዩ የቐርበልና :: ኣብዚ ንዓሰርተ ዓመታት ዝቐጸለ መስርሕ'ዚ : ዝነበሩ

ጸወታታት ፣ ዝተፈጸሙ በደላት ፣ ዝተጋህሱ መሰላት ፣ ዝተኣልሙ ወዲታት
ኣዚዮም ዘገርሙ ኣብ ልዕሊ ምንባሮም ፣ ገሊኦም ዘስደምሙ ገሊኦም ድማ ኣመና
ዘስካሕኩሉ ኢዮም ። ነዚ ኹሉ ደራሲ ኣብ ምዕራፍ 17 ገጽ 349 “ህዝቢ ኣብ
መንጎ ምልክን ምስትንታንን” ኣብ ትሕቲ ዝብል ኣርእስቲ ብኸምዚ ይገልጻ።

**“ኩሉ ምስ ፈረሰ ፣ ምልኪ መንግስቲ ኢትዮጵያ ኣብ ኤርትራ ተረጋገጸ ። ህዝቢ ድማ
፣ እቲ ብዛዕባ ቃልሲ ዝሓሰብ ናብ ካልእ ኣገባብ ቃልሲ ከቋምት ፣ እቲ ዝቐበጸ ደማ
ከስተማስልን ከጉሂን ግድን ኮነ”**

- ስዒቡ ዝመጽእ ምጅማር ብረታዊ ቃልሲ ኢዮ ። ኣብዛ መጽሓፍ ብዝርዝር’ዮ ቀሪቡ
ዘሎ ። ብርእይቶይ፡ ብዛዕባ ኣጀማምራ ብረታዊ ቃልሲ ሰፊሩ ዘሎ ዛንታ ፣ ኣዚዮ
ስሓቢን ዘኹርዕን ኢዮ ። ምኽንያቱ ፣ ዝሓዘካ ዘይብልካ ኣብ ጥራሕ ጎልጎል ፣ እሞ
ድማ ኣብቲ ኣዚዮ ጸንኩር ኩነታት ፣ ፍቕሪ ሃገርን ኤርትራዊ ሃገራዊነትን ዓጢቕካ ፣
ስሚዒትን ኒሕን ጥራይ ተወጢሕካ “ነታ ብሓይሊን ዓመጽን ዝተጎበጠት ሃገርና ፣
ብሓይሊ ብረትን ብፍትሓዊ ቃልሲን ክንመልሳ ኢና” ምባል ኣዚዮ በዳሄ ዕማም
ምንባሩ ንማንም ክስወር ኣይክእልን ። ደራሲ፡ ጸንኩርነት ናይቲ ኩነታት ምእንቲ
ከረዳኣና ፣ ምልኪ መንግስቲ ኢትዮጵያ ዝፈጠሮ ራዕዲን ሸብራን በብሓይ
ይዝርዝረልና ። ኣስዒቡ ፣ ምምስራት ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ከም ሓሳብ ከመይን
ኣበይን ከም ዝተጀመረ ፣ መሪሕነቱ መነመን ከም ዝነበሩ ፣ ቅድመ-ምጅማር ዝነበሩ
ጸገማትን ዝተላዕሉ ዓበይቲ ሕቶታትን ብስፊሑ ይገልጻልና ። ምስዚ ኣዘሚዱ ድማ
፣ ታሪኻዊ ድሕረ ባይታ ጀማሪ ብረታዊ ቃልሲ ሓምድ ኢድሪስ ዓዋተን ፣ ሀቡብነቱን
ተርኡን ፣ ብቐዓቱን ቅሩብነቱ ንቃልስን መስዋእትን ከምኡ’ውን ኩሎም ቅድሚ
ብረታዊ ቃልሲ ምጅማሩ ዝፈጸሞም ኣወንታውን ኣሉታውን ተግባራቱ የዘንትወልና
። ደራሲ፡ ብዛዕባ ዓዋተ ኣስፊርዎ ዘሎ ታሪኽ መብዛሕቱሉ ሓዲሽን ዘይንፈልጦን ስለ
ዝኾነ፣ ኣዚዮ መሳጥን ኣገዳሲን ኢዮ ። ኣብ ምዕራፍ 22 ገጽ 538 “ሓምድ ኢድሪስ
ዓዋተ” ኣብ ትሕቲ ዝብል ኣርእስቲ ፣ ደራሲ ከምዚ ይብል።

**“ሓዲ ከም ዓዋተ ዝመስል ፣ ንጉዕዞ ታሪኽ ሓንቲ ሃገር ብዓቢ ዝላ ዝወንጨፍ
መራሒ፡ ብገለ መንቅብ ወይ እንታኡ ክፍረድ ወይ ድማ ብስንኪዚ እቲ ዓቢ
ኣበርክቶኡ ክካሓድ ወይ ክሃስስ ኣይግባእን ። ኩሉ መሚዛኑ ሓልዮ እንተ ተታሕዘ
ጥራይ ኢዮ ረብሓ ዝዕንገል”**

- ደራሲ ዝጀመሮ ዛንታ ብምቕጻል ፣ ኣብ እዋን ምጅማር ብረታዊ ቃልሲ ዝተላዕሉ
ሕቶታትን ሰፊኑ ዝነበረ ናይ ምጥርጣር መንፈስን ዘይምትእምማንን ብሓዲ ወገን ፣

ኢትዮጵያ ብዓመጽን ጎነጽን ንኤርትራ ከትጎብጥ ምኽካላ ዘስዓቦ ጓሂን ምረትን ድማ ቦቲ ኻልእ የዘንትወልና ። ብኣራኣኢያ ደራሲ ፡ ምስቲ ኣብቲ እዋን'ቲ ዝነበረ ሕርቃንን ዓቕሊ ጸበትን ምጥፋእ ማኣዝንን ፡ እቲ ከም ኣገዳሲ ጉዳይ ክረእ ዝግበኦ ይብል ደራሲ ፡ እቲ መሊሱ ዝገንፈለ ኤርትራዊ ሃገራውነትን ፡ ቅሩብነት ንቻልሲን መስዋእትን ከም ዝኾነ ብኣይሊ ይጣበቕ ። ህዝቢ ኤርትራ ብዝርያ ኢንግሊዝን ኣሜሪካን ሃገሩ ስለ ዝተዘምተ ፣ ብዘይካ ብረት ኣልዒሉ ክቃለስ ካልእ ኣማራጺ ከም ዘይነበሮ ድማ የስምረሉ ።

- “ኤርትራ፡ ካብ ፈደራሽን ናብ ጎበጣን ሰውራን” ብዛዕባ ኣድማዕነት ቃልስታት ቀዳሞት'ውን ተዘንትወልና ኢያ ። ናይ ሸው ሃገራዊያን ተቃለስቲ ፡ ተጠርኒፎም ተቃወሞኦም ምእንቲ ከበርኹ ዝገበርዎ ጸዕርታት ብብሓዶ ብምምርማር ትትርኽልና ። ተቃወሞ ኣልራቢጣ ኣልኢሰላሚያ ፡ ኤርትራ ንኤርትራዊያን ፡ ሓረካ ፣ ኣድማታት ማሕበራት ሰራሕተኛታት ፡ ሹብርታት ተማሃሮ ከምኡ'ውን ቃልሲ ናይቶም ኣብ ሱዳንን ካይሮን ኢትዮጵያን ዝቐመጡ ዝነበሩ ዜጋታት ብሰፊሑ ትገልጸልና። ኩሉ'ዚ ተደማሚሩ ፡ መርኣዩ ሓያል ሃንቀውታ ንሓርነትን ናጻነትን ፣ ኣዚዩ ኣገዳሲ ድፋኢት ንቻልሲ'ውን ከም ዝነበረ ተብረሃልና ። ደራሲ ፡ ኣብቲ ግዜ'ቲ ብዙሓት ሃገራዊያን ዜጋታት ከም ዝተሓየሩን ከም ዝተገፍዑን ፡ ኣብ ገሊኡ ድማ ከም ዝተረሸኑን ዝተሓንቁን ይሕብረና። ብርግጽ ድማ ኣብዛ መጽሓፍ'ዚ ኣፍቲ ፡ ብዛዕባቶም ኣብቲ ግዜ'ቲ ዝተቃለሱ ዜጋታትን ፡ ዝተጻወርዎ ምረትን ሕሰምን፡ ዝኸፈልዎ ከቢድ መስዋእትን ሰፈሩ ዘሎ ታሪኽ ኣዚዩ ዝነኣድን ዘኹርዕን ኢዩ። እዛ መጽሓፍ ፡ ኣበርክቶ ናይዞም ተቃለስቲን ፡ ዝነበሮም ልዑል ሃገራውነትን ኒሕን፡ ትብዓትን ቆራጽነትን ከተዘንትወልናን ዝግበኦም ታሪኻዊ ቦታ ክትህበም ምኽካላ ፡ ተወሳኺ ርዝነት ከም ዝህባ ኣየጠራጥርን ። ንኹሉ'ቲ ሃገረይ ኢሉ ዝተላዕለን ዝተቃለሰን ፡ ዝተገፍዕን ዝሰንከለን ፡ ዝኸፈለን ዝተሰወእን ፡ እቲ ዝወሓደ ክንገብረሉ እንኽእል ፡ ኣበርክቶኡ ክንነግረሉን ክንትርኽሉን ምጂኑ ስለ ተዘኻኸረና ድማ ፡ ሓደ ካብ ሓያል ጎድንታታ ኢዩ ክብል እደፍር ።

- ካልእ ኣብዛ መጽሓፍ ተዘርዚሩ ዘሎ'ም ከይጠቐስናዮ ክንስግር ዘይግባእ ፡ ደራሲ ብዛዕባቶም ኣብ ዝተፈላለዩ መድረኻት ፡ ኢትዮጵያ ከም መሳርሒ ዝተጠቐመትሎምን ንኢትዮጵያ ክገልግሉ ኢሎም ኣብ ልዕሊ ህዝቢን ሃገርን በደል ዝፈጸሙ ፡ ኣብ መወዳእታ ኣበይ ከም ዘበሉ ተጠቂሱ ዘሎ ታሪኻዊ ሓቂ ኢዩ ።

ደራሲ : ኣብ ምዕራፍ 26 ገጽ 665 “ሱብ ውዕለት ኢትዮጵያኽ ናቢይ ኣበሉ” ኣብ ትሕቲ ዝብል ኣርእስቲ ከምዚ ይብል፡

“ማዕረ ንኤርትራ ከም ሓንቲ ትሕቲ ዕድመ መርዓት ከም ህያብ ጠቕሊልካ ናይ ምሃብ ሓይልን ስልጣንን ዝነበርም ሰባት ፡ ከሳብ ከንደይ ተታለልትን ተቐሽቐሽትን ምንባርም፡ ብባዕላውን ዉልቃውን ትጽቢታቶም ተመሪሖም ኣንፈት ታሪኽ ሃገር ክጠውዩ ምኽኣሎም ዘየገርም ኣይኮነን። የዋህነት ዝተሓወሶ ጸቢብ ረብሓን ኣጠማምታን ፡ ህርፋን ስልጣንን ሹመትን ፡ ፖለቲካዊ ዑረት ፈጠሩ” ---ይብል

- ኣብዛ መጽሓፍ ብንጹር ክንርደኦ እንኽእል ፡ ኩሎም እቶም ምስ ኢትዮጵያ ዝተሓባበሩ ፡ ምእንቲ ጸቢብ ዉልቃዊ ረብሓ ኢሎም ኢዮም ሃገር ኣሕሊፎም ዝሃቡ ፡፡ ኢትዮጵያ ድማ ስለ ዝፈተወቶም ወይ ቡሉጻትን ጸለውትን ኢዮም ኢላ ስለ ዝኣመነትሎም ዘይኮነ ፡ ብውልቃዊ ረብሓ ዝተባዕጡ ፣ "ንዓይ ይጥዓሚኒ" በሃልቲ ምዃኖም ስለ ዝተረደእት ኢዩ ፡፡ ኣብቲ መጀመርታ ሓቛፋቶምን ሓብሒባቶምን ከምቲ ዝበሃግዎ ድማ ብገንዘብን ሽልማትን ፣ ብሹመትን ስልጣንን ጀንጂናቶም ፡፡ ኣብቲ ዝብጸሕ ምስ በጽሐት ግን ፡ ኣርሒቓቶምን ደርቢያቶምን ፡ ኣብ መወደእታ ድማ ፈንፊናቶምን ጉሒፋቶምን ኢያ ፡፡ ነገር ምስ ተወደእ “ድሕሪ ማይ ኣብ በዓቲ” ከም ዝባሃል ፡ ኩሎምቶም ብወልቃዊ ስስዕ ዓዊርም ሃገር ኣሕሊፎም ዝሃቡ ፡ ርእሶም ኣድኒኖም ---- ሓፊርምን ተጣዒሶምን ጎህዮምን ኢዮም ፡፡ እቲ ዘገርም ግን ፡ እቲ ካብ ታሪኽ ዘይምምሃር ኢዩ ፡፡ ኩሎም ንሃይለ ስላሴ ዘገልገሎ ተደርቢዮምን ተናዒቐምን እናራኣዩ ፡ ካልኣት ብተመሳሳሊ ኣገባብ ንደርግ ከገልግሎ ምርኣይ ኢዩ ፡፡ ብርእይቶይ ፡ እቲ ካብ ኩሉ ዝኸፍእን ኣዚዩ ዘሰደምምን ፡ ሕማቕ ተመክሮ ቐዳሞትን ዳሕረዎትን ገና ህያው እናሃለወ ፡ ሎሚ ድሕሪ ናጽነት ንወያኔ ዘገልግሎ ምርኣይ ኢዩ፡፡ ታሪኽ እንታይ ከም ዝብል ፡ እንታይ ከም ዝሕብረና ፡ እንታይከ ከም ዝምህረና እንተ ዝፈልጡ ንዖኦም ምሓሾም ኔሩ፡፡ ብቋንቋ ዓረብ **لا يلدغ المؤمن من اذن مؤمن** " **لا يلدغ المؤمن من اذن مؤمن** " ፡ ትርጉሙ “ለባም ካብ ሓንቲ ጉድጓድ ተመን ፡ ክልተ ግዜ ኣይንከስን” ማለት ኢዩ፡፡ ምስ ስርዓታት ኢትዮጵያ ዘለና ናይ ኣስታት 100 ዓመታት ተመክሮ ንጹር ኢዩ ፡፡ ረሳዕቲ ኢና’ምበር ፡ ብተደጋጋሚ ኢና ተነኺስና ፡፡ ሃይለስላሴ ኤርትራ ከኣቱ ኸሎ ፣ ደርግ ኣብ ስልጣን ኣብ ዝመጸሉ ፣ ወያኔ ኣብ ኮሮሻ ስልጣን ኣብ ዝተወጣሓሉ ፣ ስለስቲኦም ንስላምን ርግኣትን ፡ ዕብዮትን ብልጽግናን ኤርትራ ክስርሑ ሂሮም ኢዮም ዓው ኢሎም ተመባጺዖምን ሚሒሎምን ጥሒሎምን ፡፡ ስልጣኖም ምስ ኣደልደሉ ግን ፡ መልሓሶም ዓጺፎም ፡

በደልን ግፍዕን ፡ ዓመጽን ረመጽን ኢዮም አዝኒበምልና። ዱኹማት ከለዉ ዝብልዎን ፡ ምስ ደልደሉ ዝገብርዎን በብይኑ ሙኻኑ ኢዩ ሕሉፍ ታሪኽን ናይ ቀረባ ተመክሮን ዝሕብረና ። ደራሲ ፡ ኣብ መደምደምታ ናይዚ ኣርእስቲ ብዛዕባቶም ምስ ኢትዮጵያ ኢድን ጓንቲን ኮይኖም ዘገልግሉ ዝነበሩ ኣብ ምዕራፍ 26 ገጽ 653 ኣስፊርዎ ዘሎ እጠቅስ።

“ኤርትራ ኣምጺእኩም ተባሂሎም ንኤርትራ ክርከቡ፡ ክሸየሙላንዮ ነይሩ ትጽቢቶም። በቲ ዝወሃቦም ዝነበረ ገጽን ጥበራን ሙብጽዓታትን ድማ ፡ ከምኡ ከም ዝኸውን ጥርጥር ኣይነበሮምን። ንሃይለስላሴ ዘምለኹምበር ፡ ንናይ ስልጣን ጸወታታቶም ዝርድኡ ሰባት ኣይነበሩን”

- መጽሓፍ “ኤርትራ፡ ካብ ፈደራሽን ናብ ንብጣን ሰውራን” ብዛዕባቲ ኣብ ኣጀማምራ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ዝነበረ ጽንኩር ኩነታትን ምጥርጣራትን ፡ ፖሎቲካዊ ዝንባሌታትን ማሕበራዊ ጽልዎታትን ከምኡ’ውን ኣቃዉማ ናይቲ ዉድብን ኣተሓሳስብኡን ብዝርዝር ኢያ ትሕብረና ። ደራሲ፡ ነዚ ገምጊሙ ክድምድም ከሎ ኣብ ምዕራፍ 21 ገጽ 470 ከምዚ ይብል።

“ውድብ ተ.ሓ.ኤ. ፣ ኣብ ታሪኽ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ንናጽነት ፣ ኣቃሊልካ ዘይግመት ምዕራፍ ዝሓዘን ፡ ዛጊት ዝኸፍን ስዓብነቱን ዘየጥፈእ ስለ ዝኾነ ፡ ነቲ ቃልሲ ንቕድሚት ዝደፍኦ ብልጫታቱ ይኹን ፡ ንድሕሪት ዝመለስ ድኽመታቱ ፡ ተነጺሩ ኸቐርብ ፡ ንጥቕሚ ታሪኽ ህዝቢ ኤርትራን መጻኢ ወለዶንዮ ። ታሪኽ ፡ ኣብ ዉሽጢ ሓደ ብጊዜ ፡ ቦታን ደረጃ ንቐሓት ህዝብን ዝተጸልወ ወይ እተወሰነ ሃዋሁውዮ ዝፍጸም ። እዚ ኣብ ግምት ተኣቲዮ እዩ ድማ ታሪኽ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ኸንገር ዘለዎ”

- ኣብዛ መጽሓፍ ፡ ካብዚ ኣረኣኢያ’ዚ ዝተፈልየ ብርክት ዝበሉ ዝተፈላለዩ ተመራመርቲ ታሪኽ ብዛዓባ ኣጀማምራ ተ.ሓ.ኤ. ዝሃብዎ ርእይቶታትን ሓተታን ሰፊሩ’ሎ ። ኣብቲ ናቶም ትንታኔታት ከይኣተኹ ፡ ብርእይቶይ ምጅማር ብረታዊ ቃልሲ፡ ነጥቢ መቐይሮ ኣብ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ከምዝነበረ ዘይካሓድ ሓቂ ኢዩ ። ውድብ ተ.ሓ.ኤ. ድማ ሃገራውን ሓርነታውን ውድብ ኢዩ ኔሩ ። ኣተሓሳስብኡ ይኹን ኣቃዉምኡ፡ ነተሓሳስባ መስረቱ ክመስልን ፡ በቲ ኣብቲ እዋን’ቲ ኣብ ኤርትራ ሰፊኑ ዝነበረ ሃዋሁውን ዘይምትእምማንን ፡ ኣብ ዞባና ዝነፍስ ዝነበረ ንፋስን ጽልዎታትን ክጽሎ ግድን ምኻኑ ምስትውዓል ኣገዳሲ ኢዩ ። ልዕሊ ኹሉ ግን ኣጀማምራ ተ.ሓ.ኤ. ምስቲ ኣብቲ ግዜ’ቲ ዝነበረ ድሕረትን ትሑት ሃገራዊ ንቐሓትን

ተዛሚዱ ክረእ ዘለዎ ኢዩ ። ካብዚ ወጻኢ ዝዋሃብ ትንታኔታት “ወላድ ንወለዱ ክመሰል የብሉን” ወይ ድማ “በቲ ዝዓበኻሉ ከባቢ ክትጽሎ የብልካን” ዝመሰል ስለ ዘስምዕ ፣ ንስነ-ሞገት ዝጻረር ኢዩ ። ብዛዕባ’ዚ ኣርእስቲ’ዚ ብዝተፈላለዩ ተመራመርቲ ቀሪቦም ዘለዉ ትንታኔታት ኣዚዮም ጸብብቲ ኣብ ልዕሊ ምዃኖም ንሰብ ጸቢብ ረብሓ ዝወክሉ ኢዮም ክብል እደፍር ።

- ብኣጠቓላሊ ፡ መጽሓፍ “ኤርትራ፡ ካብ ፊደረሽን ናብ ጎበጣን ሰውራን” ወጽኢት ትጉህ ስራሕን ፡ ዓሚቕ ምርምርን ፡ ሓያል ጸዕሪን ኢዩ ። ተመራማሪ ታሪኽን ደራሲን ኡስታዝ/ኣለምስገድ ተስፋይ ፡ ኣጽኒዑን ተመራሚሩን ፡ ሃብታምን ብህያው ሰነዳት ዝተሰነዩትን መጽሓፍ ኢዩ ኣበርኪቱልና ዘሎ ። ተዓዊቱ ስለ ዝወወተና ድማ ክብሪን ኣድናቕትን ንኣለም ሰገድ ተስፋይ።
- ኣብ መደምደምታ ፡
ኣብዛ መጽሓፍ ተጠቒሶም ዘለዉ ታሪኻዊሓቕታት ብግቡእ ምንባቦም ኣዚዩ ኣገዳሲ ኢዩ። ምኽንያቱ ፡ ታሪኽ ምፍላጥን ብዕምቁት ምርዳኡን ከም ዘብለሓናን መሊሱ ከም ዝሰሕለናን ክንዝንግዕ ኣይግባእን ። ኣብዛ ንነብረላ ዘለናዓለም ፡ ብፍላይ ኣብ ዚ ግዜ’ዚ ፡ መመሊሱ እናገነነን እናገደደንዝኸይድ ዘሎ ግጭታት ምስዋርን ፡ ግህሰ ት ኣህጉራዊ ሕጊን ፡ ርግጸት ፍትሕን ሓቂን ፡ ደረት ኣልቦ ጸለመን ጠቕኒን ዝውቱር ተርእዮ ኮይኑ’ሎ። ማዕረ ማዕሪኡ ድማ እቶም ነዚ ዘተግብሩ መሳርሒታትን መጻወ ድያታትን ፡ ሕብሪ እናቐየየሩ፡ ዝተፈላለዩ መልክዓት እናሓዙ ፡ ጥብብን ርቀትን እናበዝሑም ይመጹ’ለዉ ። ኣብ ከምዚ ዘለናዮ ኣዚዩ ተኣፋፊ ግሎ ባዊ ኩነታት ፡ ንድሕሪትተመሊስና ታሪኽ እንታይ ከም ዝብል ፡ እንታይከ ከም ዝ ምህረናምፍላጥ እዋናዊ ኢዩ ። ኣብ ከርሲ’ዛ መጽሓፍ ዘሎ ሓበሬታይኹን እተልዕሎም ዓበይቲ ጉዳያት፡ ብዝተፈላለዩ ኩርናዓትክንምርምርምን ክንማሃረሎ ምን ጉቡእ ኢዩ ። ንወለድታት’ዛ ሃገርዘይነጽፍ ሰንቂን ፡ ዘይዕጻፍ ዋልታን ክኾንዎ ም ስለዝኸእሉ ። ብዛዕባ’ዛ መጽሓፍን ትሕዝቶኣን ድማ ፡ በዚ ኣነ ነዚ ኣጋጣምዚኢ ለ ዝገበርክዎ ህየሳ ክወዳእ የብሉን ፣ ኣይግባእን ድማ ። ብዛዕባኣ መመሊሱ ክጻሓፍ ን ክትንተንን ተመራጺ ኢዩ ። ምኽንያቱ ታሪኽ መምህር ስለዝኾነ ። ትርጉሙን መ ልእኸቱንተረዲእና እንተ ተማሃርናሉ ጥራይ ኢዩ ድማ ቁምነገር ዝህልዎ ።

ይቕኒየለይ
ዓወት ንሓፋሽ !!